

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

18. července 2013 *

„Občanství Unie — Články 20 SFEU a 21 SFEU — Právo volného pohybu a pobytu — Podpora na vzdělávání poskytovaná příslušníkovi členského státu pro studium v jiném členském státě — Povinnost bydliště v členském státě původu po dobu nejméně tří let před začátkem studia“

Ve spojených věcech C-523/11 a C-585/11,

jejímž předmětem jsou žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podané Verwaltungsgericht Hannover (Německo) a Verwaltungsgericht Karlsruhe (Německo), rozhodnutími ze dne 5. října a 16. listopadu 2011, došlými Soudnímu dvoru dne 13. října a 24. listopadu 2011, v řízeních

Laurence Prinz

proti

Region Hannover (C-523/11),

a

Philipp Seeberger

proti

Studentenwerk Heidelberg (C-585/11),

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení M. Ilešič, předseda senátu, K. Lenaerts, místopředseda Soudního dvora, vykonávající funkci soudce třetího senátu, E. Jarašiūnas, A. Ó Caoimh (zpravodaj) a C. G. Fernlund, soudci,

generální advokátka: E. Sharpston,

vedoucí soudní kanceláře: A. Impellizzeri, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 29. listopadu 2012,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za P. Seebergera M. Y. Popperem, Rechtsanwalt,

— za německou vládu T. Henzem a J. Möllerem, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: němčina.

— za dánskou vládu V. Pasternak Jørgensen a C. Thorningem, jako zmocněnci,
— za řeckou vládu G. Papagianni, jako zmocněnkyní,
— za nizozemskou vládu B. Koopman a C. Wissels, jako zmocněnkyněmi,
— za rakouskou vládu C. Pesendorfer a G. Eberhardem, jako zmocněnci,
— za finskou vládu M. Pere a J. Leppem, jako zmocněnci,
— za švédskou vládu A. Falk, C. Stege a U. Persson, jako zmocněnkyněmi,
— za Evropskou komisi S. Grünheid, jakož i D. Roussanovem a V. Kreuschitzem, jako zmocněnci,
po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 21. února 2013,
vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu článků 20 SFEU a 21 SFEU.
- 2 Tyto žádosti byly předloženy v rámci sporů mezi L. Prinz, německou státní příslušnicí, a Region Hannover (Region Hannover, odbor podpor na vzdělávání, dále jen „Region Hannover“), a dále mezi P. Seebergerem, který je také německým státním příslušníkem, a Studentenwerk Heidelberg, Amt für Ausbildungsförderung (školský úřad v Heidelbergu, oddělení pro podporu vzdělávání, dále jen „Studentenwerk“), jejichž předmětem je nárok na podporu na vzdělávání pro studium ve vzdělávacích zařízeních, která se nacházejí v jiných členských státech než Spolková republika Německo.

Právní rámec

- 3 Ustanovení § 5, nadepsaného „Vzdělávání v zahraničí“, spolkového zákona o individuální podpoře na vzdělávání [Bundesgesetz über individuelle Förderung der Ausbildung (Bundesausbildungsförderungsgesetz)], pozměněného dne 1. ledna 2008 dvacátým druhým zákonem, kterým se mění spolkový zákon o individuální podpoře na vzdělávání (BGBl. I, s. 3254, dále jen „BAföG“), stanoví:

„1. Za trvalé bydliště se ve smyslu tohoto zákona považuje místo, kde se nachází, nikoli pouze přechodně, těžiště vztahů dotyčné osoby, aniž by byla rozhodná vůle usadit se na tomto místě natrvalo; ten, kdo se na určitém místě zdržuje pouze z důvodu vzdělávání, nemá na tomto místě své trvalé bydliště.

2. „Podpora na vzdělávání se přizná všem studentům, kteří mají své trvalé bydliště na německém území a kteří studují ve vzdělávacím zařízení nacházejícím se v zahraničí, pokud

[...]

- 3) student zahájí nebo pokračuje ve svém vzdělávání ve vzdělávacím zařízení nacházejícím se v některém z členských států Evropské unie nebo ve Švýcarsku.

[...]“

- 4 Ustanovení § 6 BAföG, nadepsaného „Podpora pro německé státní příslušníky v zahraničí“, stanoví, že německým státním příslušníkům, jejichž trvalé bydliště se nachází v jiném státě a kteří tam navštěvují vzdělávací zařízení, nebo kteří z místa tohoto bydliště navštěvují zařízení nacházející se v jednom ze sousedních států, lze poskytnout podporu na vzdělávání, je-li to odůvodněné zvláštními okolnostmi konkrétního případu.
- 5 Ustanovení § 16 BAföG, nadepsaného „Doba poskytování podpory na vzdělávání v zahraničí“, je následujícího znění:

„Pro vzdělávání v zahraničí ve smyslu § 5 odst. 2 bodu 1 nebo odst. 5 se podpora vyplácí po dobu maximálně jednoho roku [...]

[...]

3. V případech uvedených v § 5 odst. 2 bodech 2 a 3 nepodléhá poskytování podpory na vzdělávání časovému omezení stanovenému v odstavcích 1 a 2; nicméně pokud jde o případy uvedené v § 5 odst. 2 bodu 3, podpora se vyplácí po dobu delší než jeden rok pouze za podmínky, že student, který zahájil svůj pobyt v zahraničí po 31. prosinci 2007, měl před zahájením tohoto pobytu v zahraničí trvalé bydliště na německém území po dobu alespoň tří let.“

Skutkový základ a právní rámec sporů v původních řízeních a předběžné otázky

Věc C-523/11

- 6 Laurence Prinz, narozená v roce 1991 v Německu, žila se svojí rodinou po dobu deseti let Tunisku, kde byl její otec zaměstnán u německé společnosti. Po návratu do Německa v lednu 2007 ukončila dotyčná svou školní docházku ve Frankfurtu nad Mohanem, kde v červnu 2009 složila maturitu („Abitur“). Dne 1. září 2009 zahájila studium na Erasmově univerzitě v Rotterdamu (Nizozemsko).
- 7 Region Hannover v odpovědi na žádost o podporu na vzdělávání pro akademický rok 2009/2010, kterou L. Prinz podala dne 18. srpna 2009, přiznal tuto podporu rozhodnutím ze dne 30. dubna 2010 pro období od září 2009 do srpna 2010.
- 8 Žádost o podporu, předložená L. Prinz pro akademický rok 2010/2011, byla naopak rozhodnutím ze dne 4. května 2010 zamítnuta s odůvodněním, že vzhledem k tomu, že dotyčná nesplňovala podmínku bydliště stanovenou BAföG, nemohla se domáhat časově neomezené podpory na vzdělávání, neboť její nárok byl na základě § 16 odst. 3 tohoto zákona omezen na dobu jednoho roku.
- 9 Dne 1. června 2010 podala L. Prinz proti tomuto rozhodnutí žalobu. Laurence Prinz tvrdila, že uvedenou podmínku splňuje, neboť od září 1993 do dubna 1994 a od ledna 2007 do srpna 2009, tj. po dobu tří let a čtyř měsíců, měla bydliště v Německu. Rovněž tvrdila, že podmínka trvalého bydliště stanovená BAföG je v rozporu s článkem 21 SFEU a dovolávala se vazeb, které udržovala s dotyčným členským státem, přičemž uvedla, že se v tomto členském státě narodila, že má německou státní příslušnost, že tento členský stát opustila pouze z důvodu přeložení jejího otce na jinou práci a že vždy udržovala vztahy se zemí svého původu. Podle L. Prinz by prodloužený pobyt v délce čtyř měsíců tyto vazby podstatným způsobem neposílil.
- 10 Region Hannover tvrdí, že v případě minimálního období tří let, stanoveného v § 16 odst. 3 BAföG, se nutně musí jednat o nepřetržitě období. Tento zákon podle něj nijak neporušuje unijní právo v oblasti volného pohybu a pobytu, neboť toto právo neukládá členským státům žádnou povinnost neomezené podpory svých vlastních státních příslušníků.

11 Předkládající soud se zamýšlí nad slučitelností takové podmínky bydliště, jako je podmínka dotčená v původním řízení s unijním právem. Domnívá se, že podmínka dotčená v původním řízení by stejně jako podmínka použitelná před vstupem dvacátého druhého zákona, kterým se mění spolkový zákon o individuální podpoře na vzdělávání, a sice povinnost navštěvování vzdělávacího zařízení v Německu po dobu alespoň jednoho roku, mohla unijního občana odradit od zahájení studia v jiném členském státě, neboť po uplynutí jednoho roku, by již neměl nárok na podporu na vzdělávání. I když členský stát může podle tohoto soudu legitimně přiznat podporu na vzdělávání pouze studentům, kteří prokázali určitý stupeň integrace do společnosti tohoto členského státu, nemůže kritérium, vycházející z nepřetržitého pobytu v délce tří let v Německu před zahájením pobytu v zahraničí, prokázat existenci této integrace.

12 Za těchto podmínek se Verwaltungsgericht Hannover rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Je omezením práva volného pohybu a pobytu, přiznaného unijním občanům články 20 [SFEU] a 21 SFEU, které není ve smyslu [unijního] práva odůvodněné, jestliže je německé státní příslušnici, která má trvalé bydliště na německém území a navštěvuje vzdělávací zařízení nacházející se v jednom z členských států Evropské unie, poskytnuta podpora na vzdělávání stanovená [BAföG] pro navštěvování tohoto zahraničního vzdělávacího zařízení pouze na jeden rok z důvodu, že neměla na německém území trvalé bydliště po dobu alespoň tří let?“

Věc C-585/11

13 Philippe Seeberger, narozený v roce 1983 v Německu, kde žil do roku 1994 se svými rodiči, kteří jsou také německými státními příslušníky. V letech 1989 až 1994 navštěvoval základní školu v Mnichově (Německo), poté gymnázium. Od roku 1994 do prosince 2005 dotyčný bydlel se svými rodiči na Mallorce (Španělsko), kde jeho otec vykonával podnikovou poradenskou činnost jako osoba samostatně výdělečně činná.

14 V lednu 2006 se rodiče P. Seebergera usadili v Kolíně nad Rýnem (Německo). I když byl P. Seeberger zapsán do registru obyvatel v Mnichově až dne 26. října 2009, tvrdí, že od ledna 2006 měl trvalé bydliště v Německu.

15 V září 2009 zahájil P. Seeberger studium ekonomie na Baleárské univerzitě v Palma de Mallorca (Španělsko) a u Studentenwerk podal žádost o podporu na tohoto vzdělávání.

16 Studentenwerk tuto žádost zamítl s odůvodněním, že dotyčný nesplnil podmínku bydliště stanovenou v § 16 odst. 3 BAföG, což brání tomu, aby mu byla tato podpora přiznána podle § 5 odst. 2 první věty bodu 3 tohoto zákona.

17 S odvoláním na svá práva na volný pohyb, která mu náleží jakožto unijnímu občanovi, podal P. Seeberger proti tomuto rozhodnutí odvolání, které Studentenwerk zamítl rozhodnutím ze dne 14. června 2010.

18 V žalobě podané u Verwaltungsgericht Karlsruhe P. Seeberger tvrdil, že podmínka bydliště stanovená v § 16 odst. 3 BAföG porušuje jeho právo na volný pohyb, neboť jej nutí k tomu, aby se buď vzdal svého trvalého bydliště v jiném členském státě, nebo své trvalé bydliště včas přemístil zpět do Německa, aby tak neohrozil přiznání podpory na vzdělávání pro své studium ve Španělsku. V této souvislosti zdůrazňuje, že jeho přijetí k vysokoškolskému studiu je uznáno pouze ve Španělsku a že si přeje absolvovat celé studium v tomto členském státě.

- 19 Studentenwerk tvrdí, že vzhledem k tomu, že se povinnost bydliště stanovená BaföG uplatní ve stejné míře na všechny vlastní státní příslušníky, lze ji uplatnit také na unijní občany, kteří pocházejí z jiných členských států a využívají svého práva na volný pohyb. Tato povinnost pouze konkretizuje legitimní zájem členského státu vyplácejícího sociální dávky, aby tyto dávky, poskytované z veřejných rozpočtů financovaných z daňových výnosů, byly vyhrazeny kategoriím osob, které mohou prokázat minimální vazbu na členský stát, který tyto dávky vyplácí.
- 20 Verwaltungsgericht Karlsruhe ve svém předkládacím rozhodnutí konstatuje, že podmínka bydliště dotčená v původním řízení se neuplatní na podporu na vzdělávání, které se uskutečňuje v Německu. Uvádí, že taková podmínka bydliště by mohla z důvodu nevýhod v osobním životě, dodatečných nákladů, jakož i případných zdržení, která s sebou přináší, odradit unijní občany od opuštění Německa za účelem studia v jiném členském státě. Tento soud má pochybnosti ohledně otázky, zda je odůvodněný požadavek, podle něhož žadatel o podporu musí prokázat, že před začátkem vzdělávání měl své bydliště v Německu po dobu alespoň tří let, a zamýšlí se nad tím, zda určitý stupeň integrace do společnosti tohoto členského státu, který posledně uvedený může legitimně vyžadovat, není ve věci v původním řízení nutné předpokládat již z důvodu, že žadatel, německý státní příslušník, byl svými rodiči vychováván v Německu a svou školní docházku tam plnil až do konce šesté třídy, kdy se ve věku dvanácti let přestěhoval se svojí rodinou z důvodu, že jeho otec využil práv vyplývajících z článků 45 SFEU a 49 SFEU. Podle uvedeného soudu kritérium spočívající na určitém datu a období tří let před začátkem vzdělávání v zahraničí může *a priori* jen stěží prokázat požadovanou integraci.
- 21 Za těchto podmínek se Verwaltungsgericht Karlsruhe rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Brání unijní právo vnitrostátní právní úpravě, která odmítá přiznání podpory na vzdělávání pro studium v jiném členském státu výlučně z důvodu, že trvalé bydliště studenta, který využil práva volného pohybu, se na počátku studia nenacházelo v jeho členském státu původu po dobu nejméně tří let?“

K předběžným otázkám

- 22 Podstatou těchto otázek předkládajících soudů, které je třeba přezkoumat společně, je, zda články 20 SFEU a 21 SFEU musejí být vykládány v tom smyslu, že brání právní úpravě členského státu, která podmiňuje přiznání podpory na vzdělávání z titulu studia v jiném členském státě na období delší než jeden rok takovou jedinou podmínkou, jaká je stanovena v § 16 odst. 3 BaföG, podle níž musí mít žadatel před zahájením uvedeného studia trvalé bydliště ve smyslu tohoto zákona na území prvně uvedeného státu po dobu nejméně tří let.
- 23 Nejprve je třeba připomenout, že L. Prinz a P. Seeberger, jakožto německí státní příslušníci, mají na základě čl. 20 odst. 1 SFEU status unijních občanů a mohou se tedy případně i vůči svému členskému státu původu dovolávat práv, která s tímto statutem souvisejí (viz rozsudky ze dne 26. října 2006, Tas-Hagen a Tas, C-192/05, Sb. rozh. s. I-10451, bod 19, jakož i ze dne 23. října 2007, Morgan a Bucher, C-11/06 a C-12/06, Sb. rozh. s. I-9161, bod 22).
- 24 Jak Soudní dvůr několikrát zopakoval, status občana Unie je předurčen být základním statutem státních příslušníků členských států, aby těm státním příslušníkům, kteří se nacházejí ve stejné situaci, bylo umožněno požívat v rámci věcné působnosti Smlouvy o FEU stejného právního zacházení bez ohledu na jejich státní příslušnost, aniž by byly dotčeny výjimky, které jsou v tomto ohledu výslovně stanoveny (rozsudek ze dne 20. září 2001, Grzelczyk, C-184/99, Recueil, s. I-6193, bod 31, a ze dne 11. července 2002, D'Hoop, C-224/98, Recueil, s. I-6191, bod 28, a ze dne 21. února 2013, N., C-46/12, bod 27).

- 25 Mezi situace, které spadají do působnosti unijního práva, patří ty, které se týkají výkonu základních svobod zaručených Smlouvou, zejména těch, které souvisejí se svobodou pohybu a pobytu na území členských států, jak byla přiznána článkem 21 SFEU (výše uvedené rozsudky Tas-Hagen a Tas, bod 22; rozsudek ze dne 11. září 2007, Schwarz a Gootjes-Schwarz, C-76/05, Sb. rozh. s. I-6849, bod 87 a citovaná judikatura, jakož i výše uvedený rozsudek Morgan a Bucher, bod 23).
- 26 V tomto ohledu je třeba připomenout, jak uvedla německá vláda a Komise, že členské státy sice mají podle čl. 165 odst. 1 SFEU pravomoc, pokud jde o obsah výuky a organizaci svých vzdělávacích systémů, avšak při výkonu této pravomoci musí dodržovat unijní právo a zejména ustanovení Smlouvy týkajících se svobody volného pohybu a pobytu na území členských států, kterou přiznává čl. 21 odst. 1 SFEU (viz výše uvedený rozsudek Morgan a Bucher, bod 24 a citovaná judikatura).
- 27 Dále je třeba poukázat na to, že vnitrostátní právní úprava, která znevýhodňuje některé vlastní státní příslušníky pouze proto, že využili své svobody pohybu a pobytu v jiném členském státě, představuje omezení svobod, které čl. 21 odst. 1 SFEU přiznává každému občanu Unie (viz rozsudek ze dne 18. července 2006, De Cuyper, C-406/04, Sb. rozh. s. I-6947, bod 39; výše uvedené rozsudky Tas-Hagen a Tas, bod 31, a Morgan a Bucher, bod 25).
- 28 Možnosti, které Smlouva otevírá v oblasti svobody pohybu občanů Unie, by totiž nemohly mít plný účinek, pokud by státního příslušníka členského státu mohly od jejich využití odradit překážky jeho pobytu v jiném členském státě z důvodu právní úpravy jeho státu původu, která jej penalizuje jen proto, že těchto možností využil (v tomto smyslu viz výše uvedený rozsudek D'Hoop, bod 31; rozsudek ze dne 29. dubna 2004, Pusa, C-224/02, Recueil, s. I-5763, bod 19, jakož i výše uvedený rozsudek Morgan a Bucher, bod 26).
- 29 To je obzvláště důležité v oblasti vzdělávání s ohledem na cíle stanovené v čl. 6 písm. e) SFEU a čl. 165 odst. 2 druhé odrážce SFEU, a to zejména na podporu mobility studentů a učitelů (viz výše uvedený rozsudek D'Hoop, bod 32; rozsudek ze dne 7. července 2005, Komise v. Rakousko, C-147/03, Sb. rozh. s. I-5969, bod 44, jakož i výše uvedený rozsudek Morgan a Bucher, bod 27).
- 30 V důsledku toho, pokud členský stát stanoví systém podpor na vzdělávání, který studentům umožňuje získat takovou podporu v případě, že vykonávají studium v jiném členském státě, musí dbát na to, aby podmínky přiznání této podpory nevytvářely neodůvodněné omezení uvedeného práva pohybu a pobytu na území členských států, stanoveného v článku 21 SFEU (viz výše uvedený rozsudek Morgan a Bucher, bod 28).
- 31 Je nutné konstatovat, že taková podmínka nepřetržitého pobytu v délce tří let, jaká je stanovena v § 16 odst. 3 BAföG, i když se uplatní bez rozdílu jak na německé státní příslušníky, tak ostatní občany Unie, představuje omezení práva na volný pohyb a pobyt, které je přiznáno všem občanům Unie na základě článku 21 SFEU.
- 32 Taková podmínka může vlastní státní příslušníky, jako jsou žalobci v původním řízení, s přihlédnutím k dopadu, který může výkon svobody volného pohybu a pobytu v jiném členském státě mít na nárok na podporu na vzdělávání, odradit od toho, aby této svobody využili.
- 33 Podle ustálené judikatury právní úprava, která může omezit základní svobodu zaručenou Smlouvou, může být s ohledem na unijní právo odůvodněna pouze tehdy, pokud se zakládá na objektivních hlediscích obecného zájmu, která jsou nezávislá na státní příslušnosti dotčených osob, a je přiměřená cíli legitimně sledovanému vnitrostátním právem (viz výše uvedené rozsudky De Cuyper, bod 40; Tas-Hagen a Tas, bod 33, jakož i Morgan a Bucher, bod 33). Z judikatury Soudního dvora rovněž vyplývá, že opatření je přiměřené, pokud je způsobilé zajistit uskutečnění sledovaného cíle a přitom nepřekračuje meze toho, co je k jeho dosažení nezbytné (výše uvedené rozsudky De Cuyper, bod 42, a Morgan a Bucher, bod 33, jakož i rozsudek ze dne 13. prosince 2012, Caves Krier Frères, C-379/11, bod 48 a citovaná judikatura).

- 34 V projednávaných věcech německá vláda tvrdí, že BAföG spočívá na objektivních hlediscích obecného zájmu. Ustanovení § 16 odst. 3 tohoto zákona totiž podle ní umožňuje zaručit, že podpora na vzdělávání pro celý studijní program v zahraničí je vyplácena výlučně studentům, kteří prokážou dostatečný stupeň integrace do německé společnosti. Požadavek minimální úrovně integrace tak zachovává vnitrostátní systém podpory na vzdělávání pro studium v zahraničí, neboť chrání stát vyplácející dávku proti nepřiměřené ekonomické zátěži.
- 35 Podle uvedené vlády je tak legitimní finančně podporovat ve studiu, které se celé uskutečňuje v zahraničí, výlučně studenty, kteří prokážou dostatečnou integrační vazbu s Německem, přičemž tento důkaz je nutně podán studentem, který je s to splnit podmínku nepřetržitého pobytu v délce tří let.
- 36 V této souvislosti je třeba připomenout, že Soudní dvůr zajisté uznal, že může být legitimní, aby členský stát za účelem vyhnutí se tomu, že se poskytování podpory směřující k pokrytí životních nákladů studentů pocházejících z jiných členských států stane nepřiměřenou zátěží, která by mohla mít důsledky pro celkovou úroveň podpory poskytované tímto státem, poskytoval takovou podporu pouze studentům, kteří prokázali určitý stupeň integrace do společnosti tohoto státu a že, pokud existuje riziko takovéto nepřiměřené zátěže, je v zásadě možné uplatnit podobné úvahy i v souvislosti s poskytováním podpory na vzdělávání členským státem studentům, kteří si přejí studovat v jiných členských státech (výše uvedený rozsudek Morgan a Bucher, body 43 a 44, jakož i citovaná judikatura).
- 37 Nicméně podle ustálené judikatury důkaz požadovaný členským státem za účelem uplatňování existence skutečné integrační vazby nesmí mít příliš výlučnou povahu, která by nenáležitě upřednostňovala skutečnost, která nutně neprokazuje skutečný a efektivní stupeň spojení mezi žadatelem a tímto členským státem a vylučovala všechny ostatní reprezentativní skutečnosti (viz výše uvedený rozsudek D'Hoop, bod 39; rozsudky ze dne 21. července 2011, Stewart, C-503/09, Sb. rozh. s. I-6497, bod 95, a ze dne 4. října 2012, Komise v. Rakousko, C-75/11, bod 62).
- 38 Existence určitého stupně integrace může být sice považována za prokázanou na základě konstatování, podle něhož student měl po určité období bydliště v členském státě, ve kterém žádá o poskytnutí podpory na vzdělávání, nicméně jak poznamenala generální advokátka v bodě 95 svého stanoviska, taková jediná podmínka bydliště, jako je podmínka dotčená v původním řízení, vyvolává riziko, že z poskytování dotčené podpory mohou být vyloučeni studenti, kteří navzdory skutečnosti, že neměli nepřetržitý pobyt v Německu po dobu tří let bezprostředně před zahájením studia v zahraničí, mají přesto dostatečné vazby na německou společnost. Tak tomu může být v případě, že student má státní příslušnost dotčeného členského státu a v tomto státě plnil podstatnou část své školní docházky nebo z důvodu jiných faktorů, jako jsou zejména jeho rodina, zaměstnání, jazykové znalosti nebo existence jiných sociálních nebo hospodářských vazeb. Jiná ustanovení právní úpravy dotčené v původním řízení ostatně sama umožňují, aby i jiné faktory, než je pobyt žadatele o podporu, mohly být relevantní jak pro prokázání střediska vztahů dotyčného, tak pro určení, zda podmínky přiznání dotyčné podpory jsou splněny v případě vlastních státních příslušníků, kteří mají bydliště v zahraničí.
- 39 S přihlédnutím k výše uvedenému přísluší vnitrostátnímu soudu provést nezbytná ověření, zda dotyční mají dostatečné vazby na německou společnost tak, aby mohli prokázat svou integraci do německé společnosti.
- 40 Ze všech výše uvedených úvah vyplývá, že taková jediná podmínka nepřetržitého pobytu v délce tří let, jako je podmínka dotčená v původním řízení, má příliš obecnou a výlučnou povahu a překračuje to, co je nezbytné pro dosažení sledovaných cílů, a nemůže být tudíž považována za přiměřenou.
- 41 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na položené otázky odpovědět, že články 20 SFEU a 21 SFEU musejí být vykládány v tom smyslu, že brání právní úpravě členského státu, která podmiňuje přiznání podpory na vzdělávání z titulu studia v jiném členském státě na období delší než jeden rok

takovou jedinou podmínkou, jako je podmínka stanovená v § 16 odst. 3 BAFöG, podle níž žadatel musí mít trvalé bydliště ve smyslu tohoto zákona na území prvně uvedeného státu po dobu nejméně tří let před zahájením uvedeného studia.

K nákladům řízení

- 42 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

Články 20 SFEU a 21 SFEU musejí být vykládány v tom smyslu, že brání právní úpravě členského státu, která podmiňuje přiznání podpory na vzdělávání z titulu studia v jiném členském státě na období delší než jeden rok takovou jedinou podmínkou, jako je podmínka stanovená v § 16 odst. 3 spolkového zákona o individuální podpoře na vzdělávání [Bundesgesetz über individuelle Förderung der Ausbildung (Bundesausbildungsförderungsgesetz)], pozměněného dne 1. ledna 2008 dvacátým druhým zákonem, kterým se mění spolkový zákon o individuální podpoře na vzdělávání, podle níž žadatel musí mít trvalé bydliště ve smyslu tohoto zákona na území prvně uvedeného státu po dobu nejméně tří let před zahájením uvedeného studia.

Podpisy.